

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

**Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра теорії та методики фізичної культури і спорту**

**ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З НАВЧАЛЬНОЇ
(ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ) ПРАКТИКИ
СТУДЕНТІВ ІІІ КУРСУ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

**м. Івано-Франківськ
2019**

УДК 373.61
ББК 75.4(0)9
Т 99

Тягур Р. С.

Програма і методичні матеріали з пропедевтичної практики студентів III курсу факультету фізичного виховання і спорту. – Івано-Франківськ, «Просвіта», 2019. – 83 с.

Рецензенти: **Випасняк І.П.** - кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту ПНУ ім. Василя Стефаника.
Шпільчак А.Я. – методист лабораторії дисциплін естетичного циклу та фізичного виховання ІІІО

Друкується згідно з ухвалою Вченої ради факультету фізичного виховання і спорту ПНУ
ім. Василя Стефаника
(Протокол № 3 від 20. 11. 2017 р.).

ISBN 978-966-640-212-0

Зміст

1. Програма пропедевтичної практики студентів III курсу факультету фізичного виховання і спорту.....	7
1.1. Мета практики	8
1.2. Завдання практики	8
1.3. Організація і керівництво практикою	9
1.3.1. Обов'язки факультетського керівника	9
1.3.2. Обов'язки методиста факультету	10
1.3.3. Обов'язки керівника об'єкта практики	11
1.3.4. Обов'язки студента-практиканта	11
1.4. Зміст навчальних завдань практики	12
1.5. Вимоги до оформлення документів планування роботи, обліку та звітності практиканта	17
1.6. Перелік документів, які повинен пред'явити студент-практикант на захисті підсумків практики	18
2. Документи планування роботи, обліку та звітності студента-практиканта	
2.1. Об'єкт практики – ЗОШ	
2.1.1. Індивідуальний план роботи	
2.1.2. Щоденник	
2.1.3. Конспект Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (Глава I, V)	
2.1.4. Короткий виклад наказу № 486 від 21.07.2003 р. « Про систему організації...фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів».....	
2.1.5. Короткий виклад наказу № 458 від 02.08. 2005р. « Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України».....	
2.1.6. Короткий виклад наказу № 518/674 від 20.07.2009р. «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах».....	
2.1.7. Короткий виклад наказу № 521 від 01.06.2010 р.» Про затвердження правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах».....	
2.1.8. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1 – 4 класи).	
2.1.9. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (5 – 9 класи	
2.1.10. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (10 – 11 класи	
2.2.Звіт про роботу студента-практиканта	
2.3. Характеристика студента-практиканта	

2.4. Самооцінка якостей студента-практиканта, як майбутнього вчителя фізичного виховання.....

Список використаної літератури

Додатки

Додаток А. Витяг з Закону України « Про фізичну культуру і спорт

Додаток Б. Витяг з наказу № 486 від 21.07.2003 р. « Про систему організації...фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів».....

Додаток В. Витяг з наказу № 458 від 02.08. 2005р. « Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України».....

Додаток Г. Витяг з наказу № 518/674 від 20.07.2009р. «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах».....

Додаток Д. Витяг з наказу № 521 від 01.06.2010 р.» Про затвердження правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах».....

1. Програма навчальної практики студентів III курсу факультету фізичного виховання і спорту

1.1. Мета практики

Професійна практика є важливим етапом підготовки фахівців у сфері фізичної культури. Метою практики є ознайомлення з особливостями змісту, цілей, організації, засобів, технології професійної діяльності; своєрідністю соціальних умов міжособистісних стосунків у процесі професійної діяльності. Підвищення рівня загального розвитку студента-практиканта, його адаптивності як якості особистості та організму; адекватності мотивації до професійної діяльності, вимогам цієї діяльності.

1.2. Завдання практики

1. Ознайомити студентів із структурною побудовою та змістом діяльності загальноосвітніх шкіл – об'єктів практики. Сформулювати уявлення про місце та роль об'єктів практики в системі фізичного виховання.

2. Закріпити знання студентів з правового, організаційного, нормативного й адміністративного регламентування діяльності ЗОШ з фізичного виховання і спорту.

3. Навчити студентів застосовувати набуті теоретичні знання під час практичного виконання функціональних обов'язків вчителя фізичного виховання ЗОШ.

4. Навчити студентів планувати та облікувати діяльність вчителя фізичного виховання ЗОШ.

Завдання практики визначено згідно ОПП і ОКХ для освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”.

1.3. Організація і керівництво практикою

Згідно навчального плану професійна практика проводиться на третьому курсі. Факультетський керівник практики здійснює загальне керівництво. Методичне керівництво здійснюють методисти-викладачі кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту та керівники на об'єктах практики – вчителі фізичного виховання. Студенти поділяються на підгрупи.

1.3.1. Обов'язки факультетського керівника:

- перед початком контролює підготовленість баз практики;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, програма, індивідуальний план, щоденник);
- повідомляє студентам про систему звітності з практики, яка затверджена кафедрою, а саме подання письмового звіту, підготовка виступу;

- у тісному контакті з керівником об'єкта практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення нормальних умов праці студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку;
- у складі комісії приймає залік з практики; подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.

1.3.2. Обов'язки методиста факультету:

- здійснює контроль за проходженням практики студентами на об'єктах практики;
- організовує виконання навчальних завдань практики, надає консультативну допомогу студентам;
- разом з методистами на об'єктах практики оцінює роботу студента-практиканта;
- складає характеристику на кожного члена підгрупи, організовує проведення захисту результатів практики;
- надає допомогу старості підгрупи з підготовки звіту про практику на факультетській конференції;
- складає, у довільній формі, звіт про роботу підгрупи під час практики.

1.3.3. Обов'язки керівника об'єкта практики:

- несе відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів;
- створює необхідні умови для виконання студентами програми практики;
- забезпечує студентам умови безпечної роботи на робочому місці;
- проводить обов'язкові інструктажі з охорони праці; виступає з доповіддю перед студентами-практикантами щодо системи організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи ЗОШ;
- надає студентам-практикантам можливість користуватись необхідною документацією для виконання програми практики; надає методичну допомогу студентам-практикантам із виконання програми практики;
- забезпечує облік виходів на роботу студентів-практикантів. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляє навчальний заклад;
- контролює виконання студентами-практикантами завдань, згідно індивідуального плану;
- разом із методистом факультету оцінює роботу студентів-практикантів;
- оцінює ознаки ділових якостей студента-практиканта.

1.3.4. Обов'язки студентів-практикантів:

- до початку практики одержати від факультетського керівника консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на об'єкт практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики й вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно скласти залік із практики.

1.4. Зміст навчальних завдань практики

№ з/п	Загальноосвітній навчальний заклад	Звітна документація
	Завдання	
I.	Ознайомлення з об'єктом практики	
1.1.	Проаналізувати виступ директора (заступника директора з навчально-виховної роботи) ЗОШ, Охарактеризувати цілі, структуру, завдання діяльності, технологію та систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в ЗОШ	Коротка характеристика цілей, структури, завдань діяльності, технології та системи організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в ЗОШ
1.2.	Ознайомитись із делегуванням повноважень педагогічним працівникам ЗОШ	Функціональний аналіз діяльності директора ЗОШ. Короткий писаний виклад змісту обов'язків заступника директора з навчально-виховної роботи, заступника директора з виховної роботи, педагога-організатора, вчителя фізичного виховання, вчителя предмету «Захист Вітчизни». вчителів з усіх предметів, вихователів груп продовженого дня ЗОШ.
1.3.	Вивчити загальні правові, соціальні, економічні і організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь ЗОШ у вихованні фізичних якостей, зміцненні здоров'я школярів, досягненні високого рівня працездатності засобами фізичної культури і спорту	Конспект Закону України «Про фізичну культуру і спорт».
1.4.	Скласти коротку характеристику документа	Короткий виклад наказу « Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних

	організаційного регламентування («Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України»)	навчальних закладах України»
II.	Управлінська та організаційно-методична робота	Короткий виклад наказу «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах»
2.1.	Вивчити і проаналізувати організацію медико-педагогічного контролю щодо фізичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах	
2.2.	Охарактеризувати правила безпеки під час проведення занять з фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах	Короткий виклад наказу.» Про затвердження правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах».....
.		
III	Навчальна робота з фізичного виховання в ЗОШ	
3.1.	Проаналізувати вимоги навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1- 4 ; 5 – 9; 10 – 11 класів)	Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1 – 4; 5 – 9; 10 – 11 класів)
3.2.	Проаналізувати планування навчальної роботи в школі з фізичної культури	Підготувати комплекси гімнастичних вправ: на місці; в русі; з предметами; в колі; в шерензі; в команді
.	.	

1.5. Вимоги до оформлення документів планування роботи, обліку та звітності практиканта.

1. Індивідуальний план роботи практиканта – основний документ планування і одночасного обліку виконаної роботи за весь період практики. Індивідуальний план складається у перший день перебування підгрупи на об'єкті практики, після знайомства з ним, узгоджується з керівником на об'єкті практики та затверджується методистом університету.

Індивідуальний план складається практикантом у довільній формі. Однак, він повинен включати види діяльності (навчальні завдання) передбачені програмою практики, орієнтовну кількість годин на їх виконання та відмітку про виконання, яку робить методист на об'єкті.

Навчальні завдання формуються та записуються в індивідуальний план з врахуванням специфіки та поточної роботи об'єкта практики і можуть бути змінені, або максимально наближені до конкретних ситуацій.

2. Робочі записи практиканта (щоденник) складаються у довільній формі, зручній для практиканта, вони мають містити інформацію про щоденно виконані завдання та кількість годин роботи.

3. Робочі документи, які доручається скласти практиканту на об'єкті практики, додаються до документації практиканта, на них слід посилатися у робочих записах (щоденник) та подавати методисту університету на захисті підсумків практики.

4. Звіт про роботу практиканта є узагальнюючим документом, що складається у довільній формі. Основу тексту звіту складають робочі записи, які узагальнюються та редагуються. Звіт формується на основі індивідуального плану і містить інформацію про виконання кожного його розділу та пункту. Індивідуальний план і звіт затверджуються методистом університету.

1.6. Перелік документів, які повинен пред'явити студент-практикант на захисті підсумків практики.

Об'єкт практики – ЗОШ.

1. Індивідуальний план роботи
2. Щоденник
3. Конспект Закону України “Про фізичну культуру і спорт” .
4. Короткий виклад наказу № 486 від 21.07.2003 р. « Про систему організації...фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів».....
- 5.Короткий виклад наказу № 458 від 02.08. 2005р. « Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України».....
- 6.Короткий виклад наказу № 518/674 від 20.07.2009р. «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах».....

7. Короткий виклад наказу № 521 від 01.06.2010 р.» Про затвердження правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах».....

8. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1 – 4 класи)

9. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (5 – 9 класи)

10. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (10 – 11 класи)

.... 11.Звіт про роботу

12. Характеристика студента-практиканта

13. Самооцінка якостей студента-практиканта, як майбутнього вчителя фізичного виховання.

2. Документи планування роботи, обліку та звітності студента-практиканта

Об'єкт практики – ЗОШ.

2.2.1. Індивідуальний план студента-практиканта підгрупи №

(Прізвище, ініціали)

Термін практики ___-___ по _____20__ р.

Об'єкт практики _____

“Узгоджено”

“Затверджую”

(Підпис методиста
об'єкта практики)

(Прізвище, ініціали)

(Підпис методиста
кафедри ТМФКіС)

(Прізвище, ініціали)

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Кількість часу на виконання (6 годин у день)	Відмітка про виконання і підпис керівника об'єкта практики
I	Ознайомлення з об'єктом практики			
1.1.	Проаналізувати виступ директора (заступника директора з навчально-виховної роботи) ЗОШ, Охарактеризувати цілі, структуру, завдання діяльності, технологію та систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в ЗОШ			
1.2.	Ознайомитись із делегуванням повноважень педагогічним працівникам ЗОШ			
1.3.	Вивчити загальні правові, соціальні, економічні і організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь ЗОШ у вихованні фізичних якостей, зміцненні здоров'я школярів, досягненні високого рівня працездатності засобами фізичної культури і спорту			
1.4.	Скласти коротку характеристику документа організаційного регламентування (« Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України»»)			
II	Управлінська та організаційно-методична робота			
2.1.	Вивчити і проаналізувати організацію медико-педагогічного контролю щодо фізичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах			
2.2.	Охарактеризувати правила безпеки під час проведення занять з фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах			
III	Навчальна робота з фізичного виховання в ЗОШ			

3.1.	Проаналізувати вимоги навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1- 4 ; 5 – 9; 10 – 11 класів)			
3.2.	Проаналізувати планування навчальної роботи в школі з фізичної культури			

2.2.2. Щоденник
студента-практиканта підгрупи №

(Прізвище, ініціали)

Термін практики ___-___ по _____20__ р.

Об'єкт практики _____

“Узгоджено”

“Затверджую”

(Підпис методиста
об'єкта практики)

(Прізвище, ініціали)

(Підпис методиста
кафедри ТМФКіС)

(Прізвище, ініціали)

Дні тижня Дата	Зміст роботи	Кількість часу, протягом якого виконується робота	Відмітка про виконання і підпис керівника об'єкта практики
Понеділок _____ Дата	Проаналізувати виступ директора (заступника директора з навчально-виховної роботи) ЗОШ,. Охарактеризувати цілі, структуру, завдання діяльності, технологію та систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в ЗОШ		
Вівторок _____ Дата	Ознайомитись із делегуванням повноважень педагогічним працівникам ЗОШ		
Середа _____ Дата	Вивчити загальні правові, соціальні, економічні і організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь ЗОШ у вихованні фізичних якостей, зміцненні здоров'я школярів, досягненні високого рівня працездатності засобами фізичної культури і спорту		
Четвер _____ Дата	Скласти коротку характеристику документа організаційного регламентування (« Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України»)		
П'ятниця _____ Дата	Скласти коротку характеристику документа організаційного регламентування (« Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України»)		
Понеділок	Вивчити і проаналізувати організацію медико-педагогічного контролю щодо фізичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах		
Вівторок	Охарактеризувати правила безпеки під час проведення занять з фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах		
Середа _____ Дата	Проаналізувати вимоги навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1-4 класів)		
Четвер _____ Дата	Проаналізувати вимоги навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (5-9 класів)		
П'ятниця _____ Дата	Проаналізувати вимоги навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (10-11 класів)		

Handwriting practice lines on page 21, consisting of multiple horizontal lines for writing practice.

_2.1.6. Короткий виклад наказу № 518/674 від 20.07.2009р. «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах

2.1.8. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1 – 4 класи).

2.1.9. Короткий виклад пояснювальної записки навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (5 – 9 класи

\

2.4. Характеристика студента-практиканта.

ХАРАКТЕРИСТИКА

(Прізвище, ім'я, по батькові студента-практиканта)

I. Компетентність — знання спеціальних питань з менеджменту у ФК і С, поінформованість у суміжних галузях знань	Оцінка методиста об'єкта практики (за стобальною шкалою)
1. <u>Низький рівень</u> (1-25; 26-49 балів) Недостатньо обізнаний у спеціальних питаннях з менеджменту у ФК і С, у наукових досягненнях суміжних галузей знань	
2. <u>Середній рівень</u> (50-59; 60-69 балів) Знає спеціальні питання з менеджменту у ФК і С, з наукових досягнень суміжних галузей знань	
3. <u>Вищий за середній рівень</u> (70-79; 89-89 балів) Добре знає спеціальні питання з менеджменту у ФК і С, з наукових досягнень суміжних галузей знань	
4. <u>Високий рівень</u> (90-100 балів) Дуже добре знає спеціальні питання з менеджменту у ФК і С, з наукових досягнень суміжних галузей знань	
II. Здатність чітко організувати і планувати свою роботу - уміння студента-практиканта раціонально використовувати свій робочий час, чітко планувати виконання доручених завдань, уміння зосередитися на головному	
1. <u>Низький рівень</u> ((1-25; 26-49 балів) Не завжди раціонально використовує робочий час, не може правильно організувати свою роботу	
2. <u>Середній рівень</u> ((50-59; 60-69 балів) Вміє організувати трудовий процес, однак не завжди планує свою роботу	
3. <u>Вищий за середній рівень</u> (70-79; 89-89 балів) Уміє добре і раціонально організувати трудовий процес, планує роботу	
4. <u>Високий рівень</u> ((90-100 балів) Уміє створити чіткий порядок у роботі, завжди планує свою роботу, устигає розв'язати протягом робочого часу всі намічені питання	
III. Відповідальність — усвідомлення необхідності цілком відповідати за наслідки своїх дій, прийнятих рішень під час виконання обов'язків	
1. <u>Низький рівень</u> (1-25; 26-49 балів) Недостатньо усвідомлює відповідальність, уникає відповідальності	
2. <u>Середній рівень</u> ((50-59; 60-69 балів)	

Усвідомлює відповідальність, але іноді уникає її	
3. <u>Вищий за середній рівень</u> (70-79; 89-89 балів) Охоче приймає на себе відповідальність, не уникає її	
4. <u>Високий рівень</u> ((90-100 балів) Прагне до прийняття відповідальності, несе повну відповідальність за результати своїх дій	
IV. Самостійність та ініціатива — здатність студента-практиканта виконувати виробничі функції без допомоги методиста, внутрішнє спонукання до нових форм діяльності, заповзятливість	
1. <u>Низький рівень</u> ((1-25; 26-49 балів) Майже завжди звертається до допомоги методиста, не шукає нових форм діяльності	
2. <u>Середній рівень</u> (50-59; 60-69 балів) Іноді звертається до допомоги методиста, не завжди шукає нові форми діяльності	
3. <u>Вищий за середній рівень</u> (70-79; 89-89 балів) У виняткових випадках звертається до допомоги методиста, шукає нові форми діяльності	
4. <u>Високий рівень</u> ((90-100 балів) Не звертається до допомоги методиста, повна самостійність у виконанні виробничих функцій, завжди шукає нові форми діяльності	
V. Здатність освоювати нові питання і використовувати нові методи в роботі — уміння швидко перебудовувати роботу відповідно до нових вимог	
1. <u>Низький рівень</u> ((1-25; 26-49 балів) Уникає нових питань і опановує їх із значними труднощами	
2. <u>Середній рівень</u> ((50-59; 60-69 балів) Недостатньо швидко опановує нові питання і методи	
3. <u>Вищий за середній рівень</u> (70-79; 89-89 балів) Швидко опановує нові питання і методи	
4. <u>Високий рівень</u> ((90-100 балів) Швидко опановує нові питання, широко використовує нові методи в роботі	
VI. Працездатність — психофізіологічний стан студента-практиканта, що дозволяє плідно працювати протягом усього робочого часу	
1. <u>Низький рівень</u> ((1-25; 26-49 балів) Швидко стомлюється, зберігає працездатність на порівняно короткий час	
2. <u>Середній рівень</u> ((50-59; 60-69 балів) Стомлюється в міру збільшення інтенсивності праці, зберігає середній рівень працездатності протягом	

робочого часу	
3. Вищий за середній рівень (70-79; 89-89 балів) Здатний протягом усього робочого часу підтримувати досить високий рівень працездатності	
4. Високий рівень (90-100 балів) Здатний працювати інтенсивно протягом усього робочого часу, зберігає високий рівень працездатності за зовнішніх умов, що змінилися	
VII. Здатність підтримувати контакти з працівниками об'єкта практики — уміння бути в злагоді з людьми, радитися з працівниками, студентами-практикантами (визначається сукупність позитивних рис характеру студента-практиканта: дружелюбність, чуйність)	
1. Низький рівень ((1-25; 26-49 балів) Не здатний постійно підтримувати контакти з працівниками об'єкта практики, студентами-практикантами, не може ужитися, іноді створює конфліктні ситуації в колективі	
2. Середній рівень ((50-59; 60-69 балів) Не завжди здатний підтримувати контакти з працівниками об'єкта практики, студентами-практикантами	
3. Вищий за середній рівень (70-79; 89-89 балів) Здатний підтримувати контакти з працівниками об'єкта практики, студентами-практикантами	
4. Високий рівень (90-100 балів) Здатний підтримувати контакти з працівниками об'єкта практики, студентами-практикантами, дуже активно співпрацює з іншими, допомагає в роботі	
Сума балів	
Середній бал	

Керівник установи

(Підпис) (Прізвище, ініціали)

2.5. САМООЦІНКА ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА, ЯК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

(Прізвище, ініціали)

№ з/п	Перелік якостей	Самооцінка за стобальною шкалою
1	Здатність вірно формулювати життєві цілі (оптимальна спрямованість і мобілізація власних здібностей і життєвих ресурсів)	
1.1	Здатність пізнати самого себе	
1.2	Уміння формулювати свої життєві цілі	
1.3	Уміння приймати рішення	
1.4	Уміння планувати кар'єру	
2	Особиста організованість (здатність жити і працювати за системою)	
2.1	Прихильність до системного підходу	
2.2	Уміння цінувати та ефективно використовувати час	
2.3	Уміння зосередитися на головному	
2.4	Уміння усе робити за порядком	
2.5	Уміння не випускати з уваги дріб'язків	
2.6	Уміння враховувати та аналізувати витрати часу	
3	Самодисципліна (уміння керувати своєю поведінкою: тримати себе в руках)	
3.1	Обов'язковість, здатність і уміння дотримувати слова	
3.2	Пунктуальність, точність виконання	
3.3.	Зібраність	
3.4	Наявність почуття відповідальності	
3.5	Уміння відмовитися від задоволень заради головного	
4	Знання техніки особистої роботи (знання правил і прийомів організації особистої роботи та уміння ними користуватись)	
4.1	Уміння організувати робоче місце	
4.2	Уміння користуватися організаційною та обчислювальною технікою	
4.3	Уміння працювати з інформацією	
4.4	Уміння складати документи	
4.5	Уміння говорити по телефону	
4.6	Уміння слухати	
4.7	Уміння планувати свої справи	
4.8	Знання методів раціоналізації особистої праці	
4.9	Уміння користуватися записною книжкою	
4.10	Уміння змінювати сферу занять	

4.11	Знання технології комунікацій	
4.12	Уміння знайти та отримати роботу	
4.13	Уміння адаптуватися в колективі	
5	Здатність робити себе здоровим (гарний стан здоров'я, гігієна розумової праці)	
5.1	Фізичні навантаження	
5.2	Правильне харчування	
5.3	Сон	
5.4	Дихання	
5.5	Водні процедури	
5.6	Загартування	
5.7	Боротьба із шумом	
5.8	Тренованість нервової системи	
5.9	Уміння розслаблюватись	
5.10	Відмовлення від шкідливих звичок	
5.11	Режим праці і відпочинку	
6	Емоційно-вольовий потенціал (здатність керувати своєю волею, виховувати оптимізм і життєрадісність)	
6.1	Вольові якості	
6.2	Працьовитість	
6.3	Завзятість у роботі	
6.4	Цілеспрямованість	
6.5	Рішучість	
6.6	Наполегливість	
6.7	Уміння зацікавитися, мотивувати себе	
6.8.	Оптимізм і життєрадісність	
6.9	Захопленість навчанням	
6.10	Відданість навчанню і колективу групи	
6.11	Впевненість у самому собі	
6.12	Психологічна підготовка до навчання, роботи	
7	Самоконтроль своєї життєдіяльності (здатність постійно контролювати процеси своєї діяльності і її результати)	
7.1	Знання функцій самоконтролю	
7.2	Контроль процесів	
7.3	Контроль часу	
7.4	Контроль результатів	
7.5	Самоконтроль дня	
7.6	Уміння створювати і контролювати власний імідж	
	Сума балів	
	Середній бал	

Підпис студента-практиканта _____
(Прізвище, ініціали)

Список використаної літератури

1. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1 – 4 класи) .//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 8, 2017 р. 110 с.....
.....
2. Навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (5 – 9 класи) .//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 8, 2017 р. 110 с.....
.....
3. Навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (10 – 11 класи.//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 8, 2017 р. 110 с.....
.....
- 4.. Презлята Г.В. Щоденник обліку роботи з педагогічної практики (фізична культура). – Івано-Франківськ: ОППЮ, 2015. – 112 с.
5. Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» наказ № 518/674 від 20.07.2009р. .//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 7, 2009 р. 100 с.....
.....
6. Про затвердження правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах» наказ № 521 від 01.06.2010 р.»//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 6, 2010 р. 88 с.....
.....
7. Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України. Наказ № 458 від 02.08. 2005р. .//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 8, 2005 р. 90 с.....
.....
- 8 Про систему організації...фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів. Наказ № 486 від 21.07.2003 р.//Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. № 7, 2003 р. 96 с.....
.....
9. Про фізичну культуру і спорт: Закон України (від 24.12.1993) К.: [Б.В.], 1993 – 22 с.
10. Тягур Р. С. Програма і методичні матеріали з навчальної практики студентів III курсу факультету фізичного виховання і спорту: посібник. – Івано-Франківськ: « Інін», 2017 – 192 с.
11. Тягур Р. С. Педагогічний менеджмент: короткий лекційний курс. – Івано-Франківськ: »Просвіта», 2018 – 65 с.

Додатки

Додаток А

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про фізичну культуру і спорт

{Вводиться в дію Постановою ВР № 3809-ХІІ (3809-12) від 24.12.93, ВВР, 1994, № 14, ст.81 }

Цей Закон визначає загальні правові, соціальні, економічні і організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь державних органів, посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності у зміцненні здоров'я громадян, досягненні високого рівня працездатності та довголіття засобами фізичної культури і спорту.

ГЛАВА ІІ. СФЕРИ І НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття 12. Фізкультурно-оздоровча діяльність у навчально-виховній сфері та фізичне виховання

У навчально-виховній сфері (дошкільних виховних закладах, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладах) фізкультурно-оздоровча робота здійснюється в поєднанні з фізичним вихованням дітей та молоді, з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку.

У складі педагогічних колективів дошкільних виховних та інших закладів освіти обов'язково передбачаються посади фахівців з фізичного виховання.

Органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, у віданні яких перебувають дошкільні виховні заклади, забезпечують необхідні умови для проведення щоденних фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми, морально і матеріально заохочують педагогічні колективи та фахівців фізичного виховання, які досягли успіхів у збереженні і зміцненні здоров'я дітей. *(Частина третя статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 770-ХІV (770-14) від 18.06.99)*

Фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини.

Фізичне виховання шляхом проведення обов'язкових занять здійснюється в дошкільних виховних, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних та вищих навчальних закладах відповідно до навчальних програм, затверджуваних у встановленому порядку.

В середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах уроки з фізичної культури є обов'язковими і проводяться не менше трьох разів на тиждень.

Періодичність проведення занять з фізичної культури, вимоги до складання заліків з фізичного виховання встановлюються за погодженням з центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту.

Середні загальноосвітні та професійні навчально-виховні заклади з урахуванням місцевих умов, інтересів і запитів учнів самостійно визначають зміст, форми і засоби їх рухової активності, методи проведення занять з фізичної культури, а також організують поза-навчальну фізкультурно-спортивну роботу за участю позашкільних навчально-виховних закладів, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості.

Місцеві органи виконавчої влади можуть вводити додаткові уроки фізичної культури за умови виділення коштів відповідних бюджетів. *(Частина дев'ята статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом №770-XIV (770-14) від 18.06.99)*

Фізичне виховання військовослужбовців є складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу Збройних Сил України, органів внутрішніх справ, інших військових формувань і здійснюється у формі спеціальної фізичної підготовки.

ГЛАВА IV. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Стаття 26. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні

Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні розробляється центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Державна програма передбачає вимоги щодо організації підтримки та зміцнення здоров'я різних категорій громадян, вимоги до навчальних програм щодо фізичного виховання, систему програмно-оціночних нормативів і вимог щодо фізичного розвитку і підготовленості різних вікових груп населення, основні напрями розвитку масового самодіяльного спорту та спорту вищих досягнень, а також основні засади організаційного, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого її забезпечення.

Кабінет Міністрів України затверджує систему програмно-оціночних нормативів і вимог щодо фізичного розвитку і підготовленості різних вікових груп населення. Органи охорони здоров'я за рахунок виділених їм коштів визначають рівень фізичного розвитку населення.

Державна програма повинна передбачати окремий розділ щодо розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості.

Стаття 29. Матеріально-технічне забезпечення фізичної культури і спорту

Матеріально-технічну базу фізичної культури і спорту складають усі види фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, фізкультурно-спортивного спорядження і обладнання, інше майно, призначене для занять фізичною культурою і спортом.

Нормативи мінімальної забезпеченості основними фізкультурно-оздоровчими і спортивними спорудами жилих районів, а також підприємств, установ і організацій всіх форм власності визначаються центральними органами виконавчої влади з фізичної культури і спорту, архітектури та будівництва. *(Частина друга статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом № 770-XIV (770-14) від 18.06.99)*

Будівництво в жилих районах фізкультурно-оздоровчих і спортивних об'єктів здійснюється відповідно до встановлених нормативів за рахунок коштів, що спрямовуються на житлове будівництво, та коштів організацій – забудовників житла.

Селу надається перевага (у розрахунку на душу населення) у спорудженні об'єктів фізичної культури і спорту, забезпечується відповідний рівень обслуговування засобами фізичної культури і спорту за науково обґрунтованими нормативами. Будівництво, реконструкція та утримання об'єктів фізичної культури і спорту в сільській місцевості здійснюється за рахунок державного і місцевих бюджетів.

Центральний орган виконавчої влади з фізичної культури і спорту забезпечує здійснення необхідних заходів для недопущення скорочення мережі закладів фізичної культури і спорту, баз олімпійської та параолімпійської підготовки, фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, лікувально-фізкультурних закладів, а також щодо відновлення діяльності зазначених об'єктів з визначенням джерел їх фінансування, зокрема в сільській місцевості. *{Частина шоста статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом № 770-XIV (770-14) від 18.06.99, в редакції Закону № 1021-V (1021-16) від 15.05.2007}*

Стаття 30. Кадрове забезпечення фізичної культури і спорту

Держава забезпечує підготовку та перепідготовку кадрів у сфері фізичної культури і спорту, особливу увагу приділяє їх підготовці для роботи в сільській місцевості.

Органи виконавчої влади з фізичної культури і спорту, з питань освіти та охорони здоров'я з урахуванням пропозицій відповідних громадських організацій визначають потребу в фахівцях фізкультурно-оздоровчого та спортивного профілю. Підготовку і перепідготовку таких фахівців, в тому числі і для роботи з інвалідами, здійснюють акредитовані у встановленому порядку навчальні заклади. *(Частина друга статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 770-XIV (770-14) від 18.06.99)*

Право вести педагогічну, учбово-тренувальну та оздоровчу роботу в сфері фізичної культури і спорту мають громадяни виключно із спеціальною освітою

або підготовкою та за наявності диплому, посвідчення (сертифіката), виданих акредитованими навчальними закладами. Спортивні тренери та судді проходять обов'язкову атестацію в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту.

Діяльність спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності, училищ фізичної культури та олімпійського резерву здійснюється у встановленому порядку.

Президент України Л. КРАВЧУК
м. Київ, 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ

Додаток Б

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

21.07.2003 N 486

(ВИТЯГ)

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
7 жовтня 2003 р.
за N 903/8224

Про Систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів

На виконання Національної доктрини розвитку освіти України в
XXI столітті ([347/2002](#)) та Цільової комплексної програми
"Фізичне виховання - здоров'я нації" ([963a/98](#)) **Н А К А З У Ю:**

1. Затвердити Систему організації фізкультурно-оздоровчої та
спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх,
професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів,
Регламент проведення спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих
заходів у навчальних закладах ([z0904-03](#)), Регламент участі
навчальних закладів у районних (міських),
, обласних, міських (Києва) та
Всеукраїнських змаганнях ([z0905-03](#)), що додаються.

2. Запровадити, починаючи з 2003/2004 навчального року, у
дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних
навчальних закладах проведення обов'язкових
фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів.

СИСТЕМА організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних

2. Система організації фізкультурно-оздоровчої та
спортивно-масової роботи включає:

- фізкультурно-оздоровчі та спортивно-масові заходи в
навчальних закладах;
- участь навчальних закладів у районних (міських), , обласних, Київських міських
та Всеукраїнських змаганнях.

2.1. Обов'язкові фізкультурно-оздоровчі заходи:

- урок (заняття) з фізичної культури (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);
- ранкова гімнастика (дошкільні навчальні заклади, школи-інтернати);
- фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи під час навчального процесу (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);
- "години фізичної культури" в групах подовженого дня (загальноосвітні навчальні заклади);
- заняття з дітьми, віднесеними за станом здоров'я до спеціальної медичної групи (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);
- заняття з плавання (навчальні заклади, що мають відповідні умови);
- "дні здоров'я і фізичної культури" (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади).

2.2. Спортивно-масові заходи:

- змагання "Перші кроки" (дошкільні навчальні заклади);
- Всеукраїнські спортивні ігри школярів "Старти надій" (загальноосвітні навчальні заклади);
- Всеукраїнські змагання за комплексними тестами оцінки стану фізичної підготовленості "Зміна" (загальноосвітні навчальні заклади);
- Всеукраїнські змагання з футболу на призи клубу "Шкіряний м'яч" (загальноосвітні навчальні заклади);
- Всеукраїнська спартакіада для дітей-сиріт і дітей, які залишились без піклування батьків (школи-інтернати);
- спортивні змагання з видів спорту навчальної програми (загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);
- товариські зустрічі з видів навчальної програми.

2.3. Спортивні заходи:

- навчально-тренувальні заняття (позашкільні навчальні заклади);
- навчально-тренувальні збори (позашкільні навчальні заклади);
- Всеукраїнська спартакіада школярів (загальноосвітні та позашкільні навчальні заклади);
- Всеукраїнська спартакіада учнів професійно-технічних навчальних закладів (професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади);
- Всеукраїнські змагання "Повір у себе" (школи-інтернати для дітей, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку);
- змагання з видів спорту районного (міського), обласного, республіканського, міжнародного рівня (позашкільні навчальні заклади).

3. До участі в змаганнях залучаються діти дошкільних, учні загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів, які за станом здоров'я віднесені до основної медичної групи.

Змагання в навчальних закладах проводяться між групами в дошкільних навчальних закладах (ДНЗ), класами в загальноосвітніх навчальних закладах (ЗНЗ) та групами в професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ).

Усі внутрішні змагання є частиною загального плану роботи навчального закладу і проводяться у відповідності до календарного плану спортивно-масових заходів, затвердженого директором.

4. Основою системи організації внутрішкільних змагань є Всеукраїнські змагання з комплексних тестів оцінки стану фізичної

підготовленості "Зміна" та Всеукраїнські спортивні ігри школярів "Старти надій".

Крім вищезазначених, плануються внутрішні змагання у відповідності до Регламенту проведення спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів у навчальних закладах виходячи з умов і традицій навчального закладу.

Змагання мають проводитись організовано, в обстановці урочистості, за участю педагогічного колективу, батьків та громадськості. При цьому особливу увагу необхідно приділити питанням безпеки та уникнення травматизму дітей. Лікарський контроль здійснюється медичними працівниками навчального закладу.

5. Районні (міські) змагання проводяться щороку районними (міськими) управліннями освіти і науки згідно з затвердженим та погодженим з відповідними місцевими органами виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту календарним планом. Медичне обслуговування змагань здійснюється лікувально-фізкультурними диспансерами або Центрами здоров'я.

Обов'язковою для кожного навчального закладу є участь у районних (міських) Всеукраїнських змаганнях з комплексних тестів оцінки стану фізичної підготовленості "Зміна" та Всеукраїнських спортивних іграх школярів "Старти надій", змаганнях на призи клубу "Шкіряний м'яч".

Крім того, районні (міські) змагання можуть проводитись з інших розділів шкільної програми "Основи здоров'я і фізична культура" (1-11-й кл.), в якій беруть участь команди школярів за бажанням даного навчального закладу, але у відповідності до Регламенту участі навчальних закладів в районних (міських), обласних, міських (Київ) та Всеукраїнських змаганнях.

6. Положення про районні (міські) змагання затверджуються районними (міськими) управліннями освіти і науки районних (міських) держадміністрацій після погодження з відповідними місцевими органами виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту.

7. Всеукраїнські змагання регламентуються єдиним Календарем спортивно-масових заходів Комітету з фізичного виховання та спорту, затвердженим Міністерством освіти і науки України і який є складовою частиною єдиного Календарного плану спортивних змагань та навчально-тренувальних зборів України та основою для складання місцевих, районних та обласних календарів. Положення про республіканські змагання затверджується Комітетом з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України і також є основою для розробки відповідних положень на місцях. Календар спортивно-масових заходів Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України погоджується з Державним комітетом України з питань фізичної культури і спорту.

9. До участі в змаганнях допускаються учні, які мають дозвіл лікаря на участь у змаганнях.

Голова Комітету з фізичного
виховання та спорту Міністерства
освіти і науки України

С.І.Операйло

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

№ 458 від 2 серпня 2005 р.

Про затвердження Положення
про організацію фізичного виховання
і масового спорту в дошкільних,
загальноосвітніх та професійно-технічних
навчальних закладах України

З метою реалізації Указу Президента України від 28.09.2004 № 1148 "Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту" та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 13.12.2004 № 1641 "Про затвердження заходів з реалізації Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту у 2005 році"

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України (додається).
2. Ввести в дію Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України з 1 вересня 2005 року.

Міністр

С.М. Ніколаєнко

ПОЛОЖЕННЯ

**про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних,
загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладах України**

Загальні положення

1.1. Фізичне виховання дітей дошкільних, учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів є невід'ємною складовою освіти, яке забезпечує можливість набуття кожною дитиною необхідних науково обґрунтованих знань про здоров'я і засоби його зміцнення, методики організації змістовного дозвілля і спрямоване на формування в них фізичного, соціального та духовного здоров'я, вдосконалення фізичної та психічної підготовки до ведення активного довготривалого життя та професійної діяльності.

1.2. Основу системи фізичного виховання дітей та юнацтва складає комплекс показників обсягу щотижневої рухової активності, рівень спеціальних знань про особливості рухової активності сучасної людини, її фізичний розвиток, стан функціональних систем організму, фізичної працездатності та рухових здібностей.

1.4. Фізичне виховання забезпечується відповідними сучасними науковими досягненнями, медичним обслуговуванням, педагогічними кадрами, матеріально-технічною, правовою, нормативною, інформаційною базою та бюджетним фінансуванням.

1.5. Фізичне виховання дітей та учнівської молоді реалізується через систему таких дидактичних компонентів: обов'язковий (урок або заняття, фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня), що формує основи фізичної культури особистості відповідно до Державних стандартів освітньої галузі «Фізичне виховання» та позаурочний (заняття у секціях та гуртках спортивного спрямування навчального закладу, позашкільних навчальних закладах, самостійні заняття, участь у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах), що доповнює обов'язковий компонент з урахуванням індивідуальних мотивів, інтересів і потреб, природних здібностей та стану здоров'я особистості.

1.6. Основними засобами фізичного виховання є фізичні вправи, кліматичні фактори, загартування, заходи з формування здорового способу життя, які сприяють збереженню та зміцненню фізичного, психічного та соціального здоров'я дітей та учнівської молоді.

1.7. Сумарний обсяг рухової активності, що здійснюється дитиною у процесі її щоденної життєдіяльності, повинен базуватися на індивідуальних можливостях її та задовольняти біологічну потребу в рухах.

2. Принципи, мета і завдання фізичного виховання

2.1. Система фізичного виховання дітей та учнівської молоді базується на принципах особистісної та диференційованої орієнтації, пріоритету оздоровчої спрямованості, використання традиційних та нетрадиційних форм рухової активності та інших засобів фізичного вдосконалення.

2.2. Метою фізичного виховання є формування особистості, спрямоване на забезпечення необхідного рівня розвитку життєво важливих рухових навичок і фізичних якостей; загальнолюдських цінностей: здоров'я, фізичного, соціального та психічного благополуччя; виховання інтересу і звички до самостійних занять фізичною культурою і спортом, набуття навичок здорового способу життя.

2.3. Досягнення мети забезпечується реалізацією завдань:

- сприяння повноцінному фізичному розвитку і виховання дитини шляхом використання засобів фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи;
- збереження та зміцнення здоров'я дитини, профілактика захворювань;
- формування та реалізація знань і вмінь, життєво необхідних рухових навичок і фізичних якостей для підготовки до майбутньої трудової діяльності;
- розширення функціональних можливостей організму та розвиток рухових здібностей дитини;
- виховання активної життєвої позиції та морально-вольових якостей;
- формування мотиваційних засад та переконання у необхідності регулярного використання різноманітних форм фізичного виховання та масового спорту як важливої складової здорового способу життя;
- формування організаторських навичок;
- ознайомлення з цінностями спорту через заняття в системі масового та дитячо-юнацького спорту.

3. Організація фізичного виховання

3.1. Міністерство освіти і науки України, його структурні підрозділи з питань фізичного виховання та спорту забезпечують організацію та управління роботою з фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в навчальних закладах усіх типів, незалежно від форм власності здійснює науково-методичне забезпечення цієї роботи в ході навчально-виховного процесу та в позаурочний час.

До його повноважень належить:

- реалізація державної політики галузі фізичного виховання в сфері дошкільної, загальної середньої та професійно-технічної освіти;
- визначення перспектив розвитку фізичного виховання та спорту в системі дошкільної, загальної середньої та професійно-технічної освіти;
- розроблення та впровадження Державного стандарту освітньої галузі "Фізичне виховання";
- організація нормативного, програмного, науково-методичного та інформаційного забезпечення системи дошкільної, загальної середньої та професійно-технічної освіти щодо фізичного виховання та спорту;
- затвердження типового переліку обов'язкового інвентарю та обладнання;
- контроль за діяльністю органів управління освітою та навчальних закладів системи освіти щодо питань фізичного виховання, спортивної та фізкультурно-оздоровчої роботи;
- координація наукових досліджень з проблем фізичного виховання учнівської молоді.

3.5. Керівництво фізичним вихованням у загальноосвітньому навчальному закладі:

Безпосереднє керівництво фізичним вихованням у загальноосвітньому навчальному закладі здійснює його керівник. На нього покладається:

- відповідальність за стан фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в навчальному закладі;
- створення умов для реалізації творчого потенціалу школярів, спрямування їх на духовне та фізичне Становлення і самовдосконалення засобами фізичного виховання та спорту;
- відповідальність та особистий контроль за станом здоров'я і фізичним розвитком учнів;
- створення необхідних умов для проведення уроків фізичного виховання; занять з учнями, віднесеними за станом здоров'я до спеціальної медичної групи; фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня, "годин" рухової активності в групах продовженого дня; "Днів здоров'я і фізичної культури"; позаурочних форм роботи з фізичного виховання (проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів, функціонування спортивних клубів, секцій, гуртків);

- забезпечення умов для виконання учнями науково обґрунтованого обсягу рухової активності та її контроль;
- забезпечення систематичного контролю за здійсненням навчально-виховного процесу з фізичного виховання та спорту;
- забезпечення участі навчального закладу у Всеукраїнському огляді-конкурсі на кращий стан фізичного виховання в навчальних закладах;
- керування роботою клубу (осередку) спортивної спілки учнівської молоді навчального закладу;
- створення методичного кабінету з фізичного виховання;
- організація щорічних поглиблених медичних оглядів учнів у встановлений термін;
- відповідальність за дотримання правил техніки безпеки під час роботи з учнями та ефективне використання навчально-спортивної бази;
- забезпечення необхідним спортивним інвентарем та обладнанням відповідно до типового переліку;
- забезпечення кадрового потенціалу для занять учнів фізичною культурою та спортом;
- щорічний звіт щодо стану фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в навчальному закладі перед батьками та громадськістю;
- формування матеріалів державної статистичної звітності.

Заступник директора з навчально-виховної роботи:

- відповідає за виконання навчальних програм і якість організації та проведення уроків з фізичного виховання, факультативних занять фізкультурно-спортивної спрямованості, занять з учнями, віднесеними за станом здоров'я до спеціальної медичної групи;
- контролює проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня;
- координує на основі міжпредметних зв'язків діяльність педагогічного колективу щодо формування в учнів знань, пов'язаних із збереженням та зміцненням здоров'я, виховання в учнів звичок здорового способу життя;
- забезпечує підвищення кваліфікації вчителів фізичного виховання;
- спрямовує діяльність методичного об'єднання вчителів фізичного виховання навчального закладу.

Заступник директора з виховної роботи:

- відповідає за організацію і проведення загальношкільних фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів, позаурочну та позашкільну роботу з фізичного виховання;
- стимулює прагнення школярів до здорового способу життя, зменшення серед них проявів антисоціальних явищ;
- бере участь у роботі шкільного клубу (осередку) спортивної спілки учнівської молоді;
- контролює організацію та проведення "годин" рухової активності в групах продовженого дня;
- спільно з вчителями фізичного виховання розробляє план спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів;
- бере участь у роботі з підготовки та проведення моніторингу фізичного розвитку учнів;
- сприяє розвитку волонтерського руху серед батьків, випускників, вчителів навчального закладу в частині організації позаурочної фізкультурно-спортивної діяльності учнів;
- підтримує зв'язки з позашкільними навчальними закладами з метою залучення учнів навчального закладу до систематичних занять фізичним вихованням і спортом;
- проводить пропагандистську роботу серед учнів, їх батьків, вчителів щодо здорового способу життя.

Педагог-організатор:

- спільно з вчителями фізичного виховання організовує і проводить позаурочні фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи;
- надає допомогу учнівським колективам в організації фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів у класах;
- координує роботу учнівського самоврядування щодо питань фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи;
- бере участь у роботі з підготовки та проведення моніторингу фізичного розвитку учнів;
- бере участь у роботі шкільного клубу (осередку) спортивної спілки учнівської молоді;
- проводить пропагандистську роботу серед учнів, їх батьків, вчителів щодо здорового способу життя.

Голова методичного об'єднання (предметно-методичної комісії) вчителів фізичного виховання:

- подає заступнику директора з навчально-виховної роботи пропозиції щодо розкладу навчальних занять з предмета;
- є членом методичної ради навчального закладу;
- вносить пропозиції до річного плану роботи навчального закладу в частині фізичного виховання;
- розробляє план роботи методичного об'єднання (предметно-методичної комісії) вчителів фізичного виховання на поточний навчальний рік;

- надає допомогу вчителям фізичного виховання у розробленні планових документів;
- координує роботу шкільного клубу (осередку) спортивної спілки учнівської молоді;
- вносить пропозиції до адміністрації навчального закладу щодо поліпшення спортивної бази, забезпечення спортивним інвентарем та обладнанням;
- координує роботу секцій, гуртків спортивного, фізкультурно-оздоровчого спрямування;
- бере участь в організації та проведенні фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів.

Вчитель фізичного виховання:

- несе відповідальність за виконання навчальної програми з предмета в тих класах, де викладає;
- спрямовує свою діяльність на виховання в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої соціальної цінності;
- формування звичок здорового способу життя; засобів збереження та зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я: школярів;
- створює умови для об'єктивної самооцінки і самовдосконалення учнів;
- забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних вимог та вимог техніки безпеки під час проведення урочних та позаурочних форм фізичного виховання;
- систематично здійснює моніторинг фізичного розвитку учнів у тих класах, де викладає, та подає матеріали голові методичного об'єднання;
- використовує в своїй роботі сучасні методики навчання та виховання;
- організовує та проводить позакласну спортивну та фізкультурно-оздоровчу роботу з учнями класів, в яких викладає, відповідно до загальношкільного плану;
- здійснює підготовку та участь команд класів, в яких викладає, у позашкільних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах;
- бере участь у роботі шкільного клубу (осередку) Спортивної спілки учнівської молоді;
- здійснює облік учнів, що не вміють плавати та при сприянні адміністрації організовує їх навчання;
- проводить заняття з учнями, віднесеними за станом здоров'я до спеціальної медичної групи (за наказом керівника навчального закладу);
- надає методичну допомогу вчителям початкових класів, вчителям-предметникам, вихователям груп продовженого дня щодо проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня;
- проводить роботу з підготовки із числа учнів суддів з видів спорту;
- підтримує зв'язки з батьками та тренерами учнів.

Вчитель, який викладає предмет "Захист Вітчизни":

- несе відповідальність за виконання навчальної програми з розділу "Фізична підготовка";
- бере участь в організації та проведенні спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів навчального закладу;
- організовує та проводить роботу секцій та гуртків з військово-прикладних видів спорту;
- готує і представляє команду школи на змаганнях різного рівня з військово-прикладних видів спорту;
- забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних вимог та вимог техніки безпеки під час проведення урочних та позаурочних форм занять з військово-патріотичного та фізичного виховання.

Вчителі початкових класів та класні керівники:

- дбають про дотримання учнями режиму дня, правил особистої та суспільної гігієни, вимог безпечної поведінки;
- забезпечують у навчальних приміщеннях створення умов, які відповідають санітарно-гігієнічним вимогам;
- надають учням знання щодо збереження та зміцнення здоров'я, використовуючи міжпредметні зв'язки;
- контролюють дотримання учнями правильної постави впродовж навчального дня;
- проводять фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня;
- організовують учнівські колективи для участі у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах навчального закладу;
- сприяють залученню школярів до занять у спортивних секціях та гуртках фізкультурно-спортивного спрямування;
- підтримують зв'язки із тренерами позашкільних навчальних закладів;
- проводять пропагандистську роботу серед учнів, їх батьків щодо здорового способу життя;
- залучають батьків до участі в організації та проведенні фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з колективом учнів класу.

Вчителі (з усіх предметів):

- забезпечують у навчальних приміщеннях створення умов, які відповідають санітарно-гігієнічним вимогам;
- надають учням знання щодо збереження та зміцнення здоров'я, використовуючи міжпредметні зв'язки;

- контролюють дотримання учнями правильної постави впродовж навчального дня;
- проводять фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня.

Вихователі груп продовженого дня:

- забезпечують у навчальних приміщеннях створення умов, які відповідають санітарно-гігієнічним вимогам та вимогам техніки безпеки;
- дбають про дотримання учнями режиму дня, правил особистої та суспільної гігієни, вимог безпечної поведінки;
- сприяють формуванню знань і навичок учнів щодо здорового способу життя;
- організують і проводять щоденні "години" рухової активності (тривалістю 1 год., переважно на свіжому повітрі) з використанням рухливих і народних ігор, естафет тощо; - контролюють відвідування учнями секцій, гуртків спортивного спрямування.

Учні загальноосвітніх навчальних закладів зобов'язані:

- дотримуватись правил особистої та суспільної гігієни, дотримуватись правил безпечної поведінки у побуті та під час занять фізичними вправами;
- повсякденно використовувати набуті знання і навички щодо ведення здорового способу життя;
- постійно виконувати обсяг рухової активності відповідно до своїх вікових психофізичних потреб (відвідування уроків фізичного виховання, заняття в гуртках, секціях спортивного спрямування, самостійні заняття, участь у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах, активний відпочинок тощо);
- використовувати свій творчий потенціал на духовний та фізичний розвиток і самовдосконалення засобами фізичного виховання та спорту;
- брати участь у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах навчального закладу;
- дбати про оптимальний рівень здоров'я та особистого фізичного розвитку.

4. Медичний контроль

4.3. Медичний персонал навчального закладу:

- організовує та проводить щорічні медичні огляди;
- готує на підставі результатів медичних оглядів проект наказу про розподіл учнів на медичні групи;
- комплектує спеціальні медичні групи та надає консультаційну допомогу вчителю щодо здійснення навчально-виховного процесу з цією категорією дітей;
- визначає допуск дитини до занять після перенесених хвороб;
- спільно з фахівцями (інструкторами, вчителями, викладачами) контролює навантаження на учнів на уроках (заняттях) з фізичного виховання та спорту;
- проводить бесіди з дітьми про правила особистої та суспільної гігієни, надання першої допомоги;
- контролює відповідність навчальних приміщень санітарно-гігієнічним нормам та вимогам техніки безпеки;
- здійснює медичне обслуговування фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів навчального закладу;
- завіряє заявки команд навчального закладу для участі у позашкільних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах;
- проводить просвітницьку роботу серед педагогічного колективу, батьків щодо засад здорового способу життя, виховання здорової дитини.

4.4. Управління освіти і науки місцевих держадміністрацій спільно з органами охорони здоров'я щорічно підбивають підсумки роботи щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді, результатів моніторингу їх фізичного розвитку.

5. Громадські фізкультурні об'єднання учнівської молоді

5.1. У загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах створюються громадські фізкультурні об'єднання - клуби (осередки) спортивної спілки учнівської молоді, що забезпечують розвиток масового спорту та фізичного виховання.

5.2. Діяльність клубу відбувається відповідно до статуту.

5.3. Клуби усіх видів і моделей рівноправні. Навчальні заклади можуть мати декілька клубів різних моделей.

6. Позашкільне фізичне (спортивне) виховання

Позашкільне фізичне (спортивне) виховання дітей та учнівської молоді у позаурочний час поза школою здійснюється позашкільними навчальними закладами: ДЮСШ, СДЮШОР, Будинки дитячої творчості, туристично-краєзнавчі станції та центри туризму, секції, гуртки з різних видів спорту, що працюють відповідно до положень про їх діяльність.

7. Науково-методичне, інформаційне забезпечення

7.2. Процес фізичного і спортивного виховання дітей, учнівської молоді забезпечується підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами, методичними посібниками, пізнавальною і

художньою літературою, наочними та технічними засобами навчання, спортивними словниками, енциклопедіями, нормативними і довідковими інформаційними виданнями з питань фізкультурної освіти, фізичного виховання і спортивного тренування.

На підвищення ефективності методичного забезпечення процесу фізичного і спортивного виховання і спортивного тренування спрямовані:

- діяльність фахівців інститутів Академії педагогічних наук України та науково-методичних центрів Міністерства освіти і науки України, методистів обласних і районних установ освіти;
- діяльність системи післядипломної освіти педагогічних працівників;
- розроблення і використання комп'ютерних навчальних програм, комп'ютеризація навчально-методичної літератури;
- вивчення та поширення кращого педагогічного досвіду роботи;
- проведення фахових конкурсів;
- проведення семінарів, науково-практичних конференцій;
- планова курсова підготовка інструкторів, вчителів, викладачів, тренерів та управлінських працівників.

9. Державний контроль

9.1. Державний контроль за станом фізичного та спортивного виховання, розвитком дитячо-юнацького спорту в навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типу і форми власності здійснюється з метою забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо збереження здоров'я, забезпечення оптимальної рухової активності дітей та учнівської молоді у повсякденній діяльності, можливостей фізичного виховання та дитячо-юнацького спорту як важливої складової здорового способу життя.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

П.Б. Полянський

Додаток Г

.” МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

(ВИТЯГ)

20.07.2009 N 518/674

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 серпня 2009 р.
за N 772/16788

Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах

Відповідно до частини десятої статті 19 Закону України "Про охорону дитинства" ([2402-14](#)), на виконання рішення колегій Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 11 листопада 2008 року N 13/1-2/10/11/1 та з метою впорядкування питання щодо медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням дітей у загальноосвітніх навчальних закладах України **Н А К А З У Є М О:**

1. Затвердити:

1.1. Положення про медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (додається).

1.2. Інструкцію про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури (додається) ([z0773-09](#)).

ПОЛОЖЕННЯ про медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах

1. Загальні положення

1.1. Медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням - невід'ємна частина навчального процесу та медичного обслуговування учнів у загальноосвітньому навчальному закладі (далі - навчальний заклад), що включає заходи, спрямовані на оптимізацію, безпеку та ефективність фізичної культури.

1.2. Медико-педагогічний контроль є необхідним компонентом педагогічного процесу, що забезпечує своєчасне визначення рівня функціональних можливостей організму учнів, адекватність фізичних навантажень та раннє виявлення ознак хвороб і ушкоджень.

1.3. Організація і зміст медико-педагогічного контролю в навчальних закладах незалежно від підпорядкування та форм власності регламентуються Законами України "Про охорону дитинства" ([2402-14](#)), "Про освіту" ([1060-12](#)), "Про загальну середню освіту" ([651-14](#)), "Про фізичну культуру і спорт" ([3808-12](#)), "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" ([4004-12](#)), Основами законодавства України про охорону здоров'я ([2801-12](#)), цим Положенням та іншими нормативно-правовими актами.

1.4. Медико-педагогічний контроль здійснюється медичним персоналом лікувально-профілактичних закладів, медичними та педагогічними працівниками навчального закладу.

1.5. Оздоровчий ефект занять фізичною культурою забезпечується за умови повної відповідності фізичного навантаження функціональним можливостям організму. У свою чергу, функціональний стан організму характеризує ефективність і раціональність організації фізичного виховання у навчальному закладі.

2. Мета і завдання медико-педагогічного контролю

2.1. Метою медико-педагогічного контролю є:

визначення стану здоров'я, фізичного розвитку і функціонального стану організму учнів, які займаються фізичною культурою;

оптимізація рухової активності учнів;

вирішення питань щодо відповідності фізичних навантажень стану здоров'я та функціональним можливостям учнів навчальних закладів.

2.2. Завдання медико-педагогічного контролю:

визначення рівня фізичного розвитку, стану здоров'я, функціональних можливостей організму та рівня розвитку рухових навичок учня з метою диференціації засобів і форм фізичного виховання та дозування фізичного навантаження;

систематичне спостереження за динамікою показників фізичного розвитку, стану здоров'я та розвитку локомоторної функції учня під впливом фізичних вправ, загартування та інших засобів біокорекції для оцінки їх оздоровчого ефекту;

виявлення функціональних відхилень і ранніх симптомів хвороб, що виникають під час занять фізичною культурою;

профілактика шкільного, в тому числі спортивного, травматизму;

проведення санітарно-просвітницької роботи та гігієнічного виховання учнів.

3. Організація медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів та порядок проведення медико-педагогічного спостереження на заняттях з фізичного виховання

3.1. Організацію медико-педагогічного контролю в навчальному закладі забезпечує його керівник.

3.2. Оцінку стану здоров'я учнів з подальшим розподілом їх на групи для занять фізичною культурою здійснює медичний працівник навчального закладу за результатами:

обов'язкових медичних профілактичних оглядів (рівень та гармонійність фізичного розвитку, наявність захворювань чи вад розвитку, травм, гострих хронічних захворювань, частота та тривалість захворювань, патологічна враженість);

функціональних проб з дозованим фізичним навантаженням (визначення рівня функціонального стану організму);

медико-педагогічних спостережень за різними формами фізичного виховання у навчальному закладі.

3.3. Основними формами медико-педагогічного контролю є:

медико-педагогічні спостереження під час уроків з фізичного виховання, динамічної перерви, занять спортивних секцій, змагань та інших форм фізичного виховання;

диспансерний облік учнів, які за станом здоров'я займаються в підготовчій та спеціальній групах;

оцінка санітарно-гігієнічного стану місць проведення уроків та інших форм фізичного виховання;

медико-педагогічні консультації з питань фізичного виховання;

медичний супровід змагань, туристичних походів тощо;

профілактика шкільного, в тому числі спортивного, травматизму;

санітарно-просвітницька робота;

контроль за ефективністю організації фізичного виховання у навчальних закладах.

3.4. Обов'язки педагогічних працівників щодо фізичного виховання учнів у навчальних закладах визначено нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України.

3.5. Загальне керівництво організацією медичного контролю за станом здоров'я дітей у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюють місцеві органи охорони здоров'я та освіти і науки відповідно до чинного законодавства України.

3.6. Медико-педагогічний контроль входить до обов'язкових функцій медичних і педагогічних працівників навчального закладу. Медико-педагогічне спостереження здійснюється згідно з кратністю проведення спеціалістами медико-педагогічного спостереження за уроками фізичного виховання у 1-12-х класах загальноосвітнього навчального закладу та спеціалістами, визначеними в додатку 1.

3.7. Медико-педагогічне спостереження проводиться медичним працівником (лікарем, медсестрою) разом з вчителем безпосередньо під час уроків з фізичного виховання, динамічної перерви, занять спортивних секцій, змагань та інших форм фізичного виховання.

3.8. Під час медико-педагогічного спостереження вирішуються такі завдання:

ознайомлення з навчально-методичною документацією (класний журнал, календарно-тематичний план, конспект уроку);

контроль за навантаженням учнів, віднесених за станом здоров'я до основної, підготовчої та спеціальної груп, під час проведення уроків із фізичної культури;

оцінка методики проведення уроків із фізичної культури та фізкультурно-оздоровчих заходів, матеріально-технічного забезпечення, відповідність нормативам щодо забезпечення обладнанням та інвентарем, їх справність;

оцінка гігієнічних умов місць проведення уроків із фізичної культури (температура та вологість повітря, ефективність вентиляції, рівень освітленості, якість і своєчасність вологого

прибирання приміщень, дотримання правил техніки безпеки, наявність засобів першої медичної допомоги тощо);

контроль за відповідністю одягу та взуття умовам проведення занять;

контроль за відповідністю фізичного навантаження статі учнів;

вивчення реакції організму дітей на фізичне навантаження, хронометраж уроку.

3.9. Під час проведення уроку враховуються основні зовнішні ознаки втоми: колір шкіри обличчя, пітливість, характер дихання і рухів, міміка, увага і самопочуття учнів за схемою візуального визначення втоми учнів під час фізичного навантаження (додаток 2).

3.10. Для оцінки ефективності уроку використовуються хронометражні спостереження, які дозволяють обчислити моторну щільність (далі - МЩ), загальну щільність уроку (далі - ЗЩУ) за розрахунком, визначеним у додатку 3.

Відповідно до гігієнічних вимог величина ЗЩУ має становити не менше ніж 80-90%.

3.11. Графічним зображенням реакції серцево-судинної системи (пульсу) у відповідь на фізичне навантаження є фізіологічна крива оцінки реакції учня на фізичне навантаження (додаток 4) ([za772-09](#)).

3.12. За результатами медико-педагогічного спостереження у разі необхідності проводиться корекція планування процесу фізичного виховання та дозування фізичних навантажень учнів.

СХЕМА
візуального визначення втоми учнів
під час фізичного навантаження

Об'єкти спостереження	Ознаки втоми
Колір шкіри обличчя	значне почервоніння
Міміка	вираз обличчя напружений
Пітливість	виразна у верхній половині тіла
Дихання	сильно прискорене, уривчасте дихання через рот
Рухи	хитання, нетвердий крок
Самопочуття	скарги на втому, біль у м'язах, серцебиття задуху, шум у вухах, запаморочення
Увага	помилки при виконанні команд, нечітке їх виконання

РОЗРАХУНОК
загальної щільності уроку,

показника моторної щільності уроку

1. Загальна щільність уроку визначається відношенням доцільно витраченого часу з точки зору педагогічної діяльності до загальної тривалості уроку:

$$\text{ЗЩУ} = \frac{\text{сума раціонально витраченого часу} \times 100\%}{45}.$$

Загальна щільність включає:

виконання учнями вправ (стройові, загальнорозвивальні вправи, вправи на увагу, підвідні, основні вправи, ігри, перевірка домашнього завдання);

сприйняття (повідомлення і закріплення теоретичної інформації, інструктаж, спостереження за виконанням вправ, керівництво, використання наочних та технічних засобів);

відпочинок (відпочинок між підходами, очікування черги до спортивного снаряда);

допоміжні дії (страховка, корекція, перестроювання, перехід до інших снарядів, підготовка до уроку, прибирання обладнання);

простій з вини вчителя і учнів (передчасне закінчення уроку, пошук інвентарю, тривале переодягання учнів).

2. Показник моторної (рухової) щільності уроку розраховується за формулою:

$$\text{МЩУ} = \frac{\text{сума часу, витраченого однією дитиною на виконання різних рухів,}}{45} \times 100\%$$

Так, наприклад, якщо за 45 хв. уроку загальна тривалість занять фізичними вправами однією дитиною становила 30 хв., то МЩУ становитиме:

$$30 \text{ хв.} \times 100\% : 45 \text{ хв.} = 66\% \\ (\text{при пігієнічній нормі не менше } 60\%).$$

Додаток Д

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

(ВИТЯГ)

01.06.2010 N 521

Зареєстровано в Міністерстві

юстиції України

9 серпня 2010 р.

за N 651/17946

**Про затвердження Правил безпеки під час проведення
занять з фізичної культури і спорту
в загальноосвітніх навчальних закладах**

Відповідно до Законів України "Про освіту" ([1060-12](#)), "Про загальну середню освіту" ([651-14](#)), "Про позашкільну освіту" ([1841-14](#)), з метою поліпшення здоров'я учнівської молоді та профілактики травматизму під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах

Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Правила безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах (далі - Правила), що додаються.

ПРАВИЛА

**безпеки під час проведення занять
з фізичної культури і спорту
в загальноосвітніх навчальних закладах**

I. Загальні положення

1.1. Ці Правила поширюються на загальноосвітні та позашкільні навчальні заклади (далі - навчальні заклади) незалежно від форм власності та підпорядкування, які проводять заняття з фізичної культури і спорту.

1.2. Правила встановлюють вимоги безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту на уроках, в гуртках, спортивних секціях тощо, які є обов'язковими для виконання учнями,

вихованцями навчальних закладів (далі - учні).

Заняття з фізичної культури і спорту проводяться під керівництвом педагогічних, медичних працівників навчальних закладів, інших осіб, які проводять фізкультурно-масову, спортивну, фізкультурно-оздоровчу роботу (тренери, керівники гуртків, груп, центрів тощо).

1.3. Заняття з фізичної культури і спорту в навчальних закладах проводяться відповідно до навчальних програм освітньої галузі "Здоров'я і фізична культура" Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 N 1717 ([1717-2000-п](#)), та Державного стандарту базової і повної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 N 24 ([24-2004-п](#)).

Заняття з фізичної культури і спорту в навчальних закладах проводяться вчителем фізичної культури або особою, яка має спеціальну освіту та кваліфікацію: тренер, керівник гуртка, групи, спортивної секції тощо (далі - фахівець з фізичної культури і спорту) і пройшла обов'язковий профілактичний медичний огляд відповідно до Правил проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.07.2002 N 280 ([z0639-02](#)), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 08.08.2002 за N 639/6927.

1.4. До занять з фізичної культури і спорту допускаються учні, які пройшли обов'язковий медичний профілактичний огляд відповідно до Положення про медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України,

Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 N 518/674 ([z0772-09](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.08.2009 за N 772/16788, не мають протипоказань щодо стану здоров'я, у яких визначені рівень фізичного розвитку і група для занять фізичною культурою.

Організація медичного обслуговування учнів здійснюється відповідно до чинного законодавства.

1.5. Учні повинні бути присутніми на уроках з фізичної культури незалежно від рівня фізичного розвитку і групи для занять фізичною культурою, а також тимчасово звільнені від занять.

Допустиме навантаження на уроці для тих учнів, які за станом здоров'я належать до підготовчої та спеціальної груп і відвідують уроки фізичної культури, встановлює вчитель фізичної культури.

1.6. Загальне керівництво організацією медичного контролю за станом здоров'я учнів у навчальних закладах здійснюють місцеві органи охорони здоров'я та органи управління освітою відповідно до чинного законодавства України.

1.7. Списки учнів, які належать до підготовчої та спеціальної груп відповідно до Інструкції про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури ([z0773-09](#)), затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 N 518/674 ([z0772-09](#)), зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 17.08.2009 за N 773/16789, затверджуються наказом керівника навчального закладу на поточний рік і доводяться до відомо класного керівника, учителя фізичної культури.

На підставі цього наказу класний керівник спільно з медичним працівником навчального закладу веде "Листок здоров'я", який знаходиться в журналі обліку навчальних занять на окремій сторінці, де зазначаються група та особливості щодо фізичного навантаження для підготовчої та спеціальної груп.

1.8. Учитель фізичної культури проводить уроки з фізичної культури для учнів 10-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів окремо для хлопців і дівчат відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 N 128 ([z0229-02](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 за N 229/6517.

За умови неможливості розподілу вчитель фізичної культури може давати окремо фізичні навантаження для хлопців і дівчат.

1.9. Під час занять з фізичної культури і спорту учні повинні користуватися спеціальним спортивним одягом та спортивним взуттям, а під час занять на відкритому повітрі взимку - бути вдягнені в повітрозахисні куртки, шапочки, рукавички, мати відповідне взуття. Проводити заняття без спортивного одягу і спортивного взуття не дозволяється.

1.10. На кожному уроці з фізичної культури учні ознайомлюються з правилами поведінки в спортивному залі і на майданчику, розробленими відповідно до цих Правил учителем фізичної культури або фахівцем з фізичної культури і спорту.

1.11. До початку занять з фізичної культури і спорту учні за потреби мають повідомити вчителя або фахівця з фізичної культури і спорту:

про наявність документа про тимчасове звільнення від занять після хвороби;
про погане самопочуття.

1.12. Місця для занять з фізичної культури і спорту обладнуються аптечкою (відкриті спортивні майданчики - переносною аптечкою) з набором медикаментів, перев'язувальних засобів і приладь, згідно з орієнтовним переліком, наведеним у додатку 1, та інформацією про місцезнаходження і номер телефону найближчого лікувально-профілактичного закладу, де можуть надати кваліфіковану

медичну допомогу.

1.13. Про всі випадки несправності спортивного обладнання та травмування під час занять з фізичної культури і спорту необхідно повідомити вчителя фізичної культури або фахівця з фізичної культури і спорту.

II. Вимоги безпеки до місць проведення навчально-виховного процесу та їх обладнання

2.1. Приміщення спортивних залів та розміщення в них обладнання повинні відповідати вимогам:

Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.2.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 N 63 ([v0063588-01](#)) (далі - ДСанПіН 5.2.2.008-01);

Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України, затверджених наказом Міністерства освіти України, Головного управління Державної пожежної охорони Міністерства внутрішніх справ України від 30.09.98 N 348/70 ([z0800-98](#)), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 17.12.98 за N 800/3240 (далі - НАПБ В.01.050-98/920).

2.2. Відповідно до ДСанПіН 5.2.2.008-01 ([v0063588-01](#)) спортивний зал має розміщуватися на першому поверсі. У навчальному закладі розміри фізкультурно-спортивного залу повинні бути не менше ніж 18x9 м відповідно до кількості учнів. У спортивному залі розміром до 288 кв.м допускається одночасне заняття не більше ніж одного класу.

2.3. Освітленість спортивного залу має відповідати вимогам ДСанПіН 5.2.2.008-01 ([v0063588-01](#)).

Природне і штучне освітлення закритих спортивних споруд має забезпечувати достатнє освітлення спортивного залу.

Коефіцієнт природної освітленості спортивних залів повинен

бути не нижчим за 2,0%.

2.4. Під час уроків температура повітря в спортивному залі має бути 15-17 град.С, у роздягальнях при спортивному залі - 19-23 град.С, у душових - 25 град.С.

2.6. На всіх штепсельних розетках мають бути встановлені запобіжні заглушки і зроблені написи про величину напруги.

2.7. У приміщеннях основних спортивних споруд на видному місці слід розмістити план евакуації учнів на випадок пожежі згідно з НАПБ В.01.050-98/920 ([z0800-98](#)) зі схемою виведення учасників навчально-виховного процесу з території та усіх приміщень і місць проведення занять з фізичної культури і спорту, в тому числі з усіх допоміжних приміщень.

2.8. Відповідно до НАПБ В.01.050-98/920 ([z0800-98](#)) спортивний зал у прилеглих до нього рекреаціях має бути обладнаний пінними або порошковими вогнегасниками у кількості не менше двох на приміщення.

2.9. Рішення про неможливість проведення занять з фізичної культури і спорту на відкритому повітрі в зв'язку з несприятливими метеорологічними умовами виносять учителі фізичної культури, фахівці з фізичної культури і спорту, організатори фізкультурно-спортивних заходів тощо. У разі неможливості проведення таких занять на відкритому повітрі вони проводяться в приміщенні навчального закладу.

2.10. Усі спортивні снаряди, спортивне обладнання та інвентар, які використовуються під час проведення занять з фізичної культури і спорту згідно з чинним переліком типових навчально-наочних посібників та обладнання з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів, що визначається

Міністерством освіти і науки, повинні бути справними і надійно закріпленими.

2.11. Лижний інвентар необхідно підбирати відповідно до зросто-вікових даних учнів. Поверхня лиж має бути без перекосів і бічних викривлень, тріщин, задирок і відколів. Палиці повинні бути легкими, міцними і зручними, мати петлі для захвату руками, вістря для упору й обмежувальне кільце.

2.12. Металеві конструкції, які прикріплюють обладнання на спортивних майданчиках (волейбольні сітки, баскетбольні щити, гандбольні, футбольні ворота тощо), мають бути жорстко закріплені і не повинні мати пристроїв, небезпечних для гравців.

III. Вимоги безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту

3.1. Вимоги безпеки під час проведення занять із гімнастики

3.1.1. Спортивний зал має бути підготовлений відповідно до вимог навчальної програми.

3.1.2. Обладнання необхідно розмішувати так, щоб навколо кожного гімнастичного снаряда була безпечна зона.

3.1.3. Перед кожним заняттям потрібно перевіряти стан снарядів:

- міцність кріплення;
- міцність розтяжок та ланцюгів;
- кріплення канатів, жердин, гімнастичних стінок тощо.

3.1.4. Для запобігання травматизму під час занять з гімнастики слід дотримуватись таких вимог:
виконувати гімнастичні вправи на снарядах тільки в присутності вчителя або фахівця з фізичної культури і спорту;
укладати гімнастичні мати таким чином, щоб їх поверхня була рівною;

перевозити важкі гімнастичні снаряди за допомогою спеціальних візків і пристроїв;

виконувати складні елементи і вправи під наглядом учителя або фахівця з фізичної культури і спорту, застосовуючи методи і способи страхування відповідно до вправи;

змінюючи висоту брусів, обидва кінці жердини піднімати одночасно;

висовувати ніжки в стрибкових снарядах по черзі з кожного боку, піднявши снаряд;
для змащення рук треба використовувати магнезію, яка зберігається в спеціальних ящиках, що виключають розпилювання.

3.1.5. Під час виконання учнями гімнастичних вправ поточним способом (один за одним) слід дотримуватися необхідних інтервалів, які визначає вчитель або фахівець з фізичної культури і спорту.

3.2. Вимоги безпеки під час проведення занять із легкої атлетики

3.2.1. Взуття учнів має бути на підшві, що унеможлиблює ковзання; воно повинно щільно облягати ногу і не заважати кровообігу. На підшві спортивного взуття дозволяється мати шипи.

3.2.2. Вправи з метання дозволяється виконувати тільки за командою вчителя фізичної культури. Кидки снарядів слід виконувати в напрямку розміченого сектору. Зустрічні кидки та кидки у напрямку бігової доріжки не дозволяються.

Перебуваючи поблизу зони метання, не можна повертатися спиною до напрямку польоту об'єкта метання.

3.2.3. При виконанні вправ фронтальним методом учні повинні розташовуватися в одну шеренгу на відстані не менше ніж 2 м один від одного.

Під час поточного виконання вправ з метання учні, які мають взяти снаряди в секторі, повинні переміщуватися за вчителем або фахівцем з фізичної культури і спорту безпечним маршрутом (як правило, з лівого боку на безпечній відстані від сектору).

3.2.4. Брати снаряди в руки, іти за снарядами можна тільки з дозволу вчителя або фахівця з фізичної культури і спорту. Не дозволяється виконувати довільні кидання, залишати без нагляду спортивний інвентар для метання, зокрема інвентар, який не використовується в цей час.

3.2.5. Спортивний снаряд назад до кола або місця метання слід переносити, ні в якому разі не кидати. Зберігати і переносити спортивний інвентар для метання треба в спеціальних укладках або ящиках.

3.3. Вимоги безпеки під час проведення занять із лижної

підготовки і ковзанярського спорту

3.3.1. Одяг учнів для занять з лижної підготовки або навчання з ковзанярського спорту має відповідати погодним умовам, бути легким, теплим, не заважати рухам.

3.3.2. Уроки з лижної підготовки треба проводити в тиху погоду або при слабкому вітрі. Температурні норми, за яких можна проводити заняття із зимових видів спорту, наведені в додатку 2.

3.3.3. Перед кожним заняттям з фізичної культури слід перевіряти стан лижні або траси.

3.3.4. Кріплення лиж до взуття учня має бути зручним для користування, міцним, надійним і відрегульованим так, щоб можна було без сторонньої допомоги прикріпити лижі до черевиків.

3.3.5. Перед виходом до місця занять учні повинні знати правила переміщення з лижами: рух у строю з лижами тощо. Під час переміщення до місця занять і назад повинні бути спеціально призначені учні, які ведуть і замикають колону. Групу учнів дозволяється вести з лижами тільки тротуаром або лівим узбіччям дороги не більше ніж у два ряди. Попереду і позаду колони мають бути супроводжувачі. Вони повинні мати вдень червоні прапорці, а з настанням темряви і в тумані - запалені ліхтарі: попереду - білого кольору, позаду - червоного.

3.3.6. Спускатися з гір треба за сигналом учителя або фахівця з фізичної культури і спорту, строго за чергою.

3.3.7. Під час пересування на лижах дистанцією потрібно дотримуватися інтервалу 3-4 м, при спусках - не менше ніж 30 м, не виставляти вперед лижні палки. При потребі швидко зупинитися необхідно, присідаючи, падати на бік, обов'язково тримаючи при цьому палки позаду. Не дозволяється пересікати лижню, якою пересуваються інші лижники, що спускаються зі схилу.

3.3.8. Під час руху ковзанярською доріжкою учням не дозволяється різко зупинятися, а також відпочивати, стоячи на біговій доріжці, щоб не створювати умови для травмування інших.

3.3.9. Під час навчання учнів на льоду потрібно використовувати бар'єри, поручні, а також проводити навчання з кожним, хто виконує перші самостійні рухи.

У тих випадках, коли на одній ковзанці поєднується масове

катання з навчальним процесом, необхідно відгородити бігову доріжку канатами, залишивши для масового ковзання зовнішню велику доріжку.

3.3.10. За морозної погоди необхідно доручати учням стежити один за одним і повідомити вчителя або фахівця з фізичної культури і спорту про перші ознаки обморожування.

3.3.11. При погіршенні самопочуття учня необхідно відправити на базу тільки в супроводі дорослого або старшого за віком товариша.

3.3.12. При пошкодженні лижного чи ковзанярського спорядження учневі необхідно попередити про це вчителя або фахівця з фізичної культури і спорту.

3.4. Вимоги безпеки під час занять з плавання

3.4.1. Допуск учнів у воду (видача пропусків у басейн) проводиться в присутності тільки того вчителя фізичної культури, прізвище якого зазначено в розкладі. Будь-яка заміна одного вчителя іншим проводиться лише з дозволу керівника навчального закладу. Заняття з навчання плавання проводять тренери. Учителі фізичної культури в цьому разі виконують функцію помічника тренера і беруть участь у процесі навчання та організації занять.

Для участі в навчанні з плавання в басейні учні повинні мати медичну довідку про стан здоров'я для допуску до занять у басейні.

3.4.2. Склад груп для навчання з плавання у відкритих водоймищах - 8-10 осіб, у штучних басейнах група не повинна перевищувати 10-12 осіб на одного тренера.

3.4.3. Заняття з тими учнями, хто не вміє плавати, тренер проводить індивідуально на мілкому місці. Усі вправи, а також перші спроби самостійного плавання треба виконувати в напрямку до берега чи мілкового місця.

3.4.4. Проводити заняття в природних водоймищах дозволяється тільки в спеціально відведених і обладнаних місцях, які відповідають санітарним вимогам чинного законодавства і Правил охорони життя людей на водних об'єктах України, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи

від 03.12.2001 N 272 ([z0095-02](#)), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 01.02.2002 за N 95/6383. Облаштування таких місць для купання (навчання з плавання) повинно бути до початку занять узгоджено з відповідними санітарно-епідеміологічними службами, які здійснюють санітарний нагляд за цими водоймищами.

3.4.5. У разі наявності факторів, які заважають проведенню заняття з плавання, учитель фізичної культури повинен вжити заходів щодо їх усунення, а в разі неможливості - відмінити заняття.

3.5. Вимоги безпеки під час занять із спортивних ігор (футбол, волейбол, баскетбол, гандбол)

3.5.1. Під час занять із спортивних ігор учні мають виконувати вказівки вчителя фізичної культури або фахівця з фізичної культури і спорту, дотримуватись послідовності проведення занять - поступово давати навантаження на м'язи з метою запобігання травматизму.

3.5.2. Перед початком гри учні проводять розминку: відпрацьовують техніку ударів і ловіння м'яча, правильну стійку і падіння під час приймання м'яча, персональний захист.

3.5.3. Одяг учнів, які займаються спортивними іграми, має бути легкий, не утруднювати рухів, взуття у гравців - баскетболістів, волейболістів, гандболістів - на гнучкій підшві типу кедів, кросівок, у футболістів - на жорсткій підшві.

Гравцям не слід носити на собі будь-які предмети, небезпечні для себе та інших гравців (сережки, ланцюжки, браслети, амулети тощо).

Під час проведення занять на відкритому повітрі у сонячну спекотну погоду учням необхідно мати легкі головні убори, по периметру поля для ігрових видів спорту необхідно розставити пляшки з водою.

3.5.4. Учням, які грають у футбол, слід мати індивідуальні захисні пристрої: наколінники, захисні щитки під гетри; воротарям - рукавички.

IV. Надання допомоги потерпілому і порядок

розслідування й обліку нещасних випадків з учнями

4.1. Першу допомогу потерпілому може надати вчитель фізичної культури, фахівець з фізичної культури і спорту, інші особи, що проводять фізкультурно-спортивні заходи і пройшли навчання з безпеки життєдіяльності відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 N 563 ([z0969-01](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.11.2001 за N 969/6160.

4.2. Під час надання першої допомоги слід використовувати всі необхідні наявні препарати, ліки, інструменти тощо.

4.3. Після надання першої допомоги слід направити потерпілого до медичного працівника навчального закладу. У разі потреби після надання першої допомоги необхідно викликати невідкладну медичну допомогу або направити потерпілого до територіального лікувально-профілактичного закладу.

Директор департаменту
загальної середньої
та дошкільної освіти
Міністерства освіти
і науки України

О.В.Єресько

Додаток 1
до Правил безпеки під час
проведення занять з фізичної
культури і спорту
в загальноосвітніх
навчальних закладах

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК
медикаментів, перев'язувальних засобів
і приладь для аптечки спортивного залу
загальноосвітнього навчального закладу

1. Аміаку розчин 10% 40 мл - 1 фл.
2. Бинт марлевий медичний нестерильний 10 м x 5 см - 2 уп.
3. Бинт марлевий медичний стерильний 10 м x 5 см - 2 уп.
4. Болезаспокійливі засоби (анальгін, цитрамон тощо) - 1 уп.
5. Борної кислоти розчин спиртовий 2% (3%) 10 (20) мл - 1 фл.
6. Брильянтового зеленого розчин спиртовий 1% 15 (20) мл - 1 фл.
7. Вазелін мазь 20 (25) г - 1 уп.
8. Валідол 0,06 N 10, таблетки - 1 уп.
9. Вата медична гігроскопічна стерильна 100 г - 1 уп.
10. Джгут кровоспинний гумовий - 1 шт.
11. Йоду розчин спиртовий 5% 20 мл - 1 фл.
12. Лейкопластир 0,05 x 5 м - 1 шт.
13. Ножиці медичні - 1 шт.
14. Перекису водню розчин 3% 25 (40) мл - 1 фл.
15. Пінцет - 1 шт.
16. Пластир бактерицидний 2,3 x 7,2 см - 5 шт.

17. Серветки марлеві медичні стерильні - 2 уп.

Додаток 2

до Правил безпеки під час
проведення занять з фізичної
культури і спорту
в загальноосвітніх
навчальних закладах

**ТЕМПЕРАТУРНІ НОРМИ,
за яких можна проводити заняття
із зимових видів спорту**

Вік учнів	Температура повітря та сила вітру			
	без вітру	вітер до 5 м/с	вітер 6-10 м/с	сильний штормовий вітер
12-13 років	-12 град.С	-8 град.С	-5 град.С	Заняття не проводяться
14-15 років	-15 град.С	-12 град.С	-8 град.С	
16-17 років	-16 град.С	-15 град.С	-10 град.С	